

***Interpretacja i symbolika*, pr. zb. red. T. JELONEK, L. ROTTER, Kraków 2006, ss. 160.**

Praca zbiorowa *Interpretacja i symbolika* to dzieło inaugurujące nową serię wydawniczą, podjętą przez Katedrę Teologii i Informatyki Biblijnej Wydziału Teologicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Na omawiany tom złożyły się prace dziesięciu uczonych w większości pracujących w Krakowie, lecz nie tylko - do współpracy zaproszono także badaczy ze Słowacji. W pierwszej chwili książka wydaje się zbiorem niezwiązanych ze sobą artykułów dotyczących szeroko rozumianej problematyki biblijnej. Dla uchwycenia koncepcji całości dzieła nieodzowne wydaje się zapoznanie z Wprowadzeniem, którego autor ks. prof. dr hab Tomasz Jelonek, będący jednocześnie jednym z redaktorów serii, przedstawił założenia podejmowanego projektu wydawniczego. Autor Wprowadzenia zwraca uwagę, że Biblia wyrosła w pewien sposób z ludzkiej kultury, następnie ją przerosła i wreszcie stała się jej inspiracją. Autorzy prac zamieszczonych w niniejszym tomie a także w kolejnych publikacjach w zamierzonym cyklu, postawili sobie za cel pokazanie zagadnień biblijnych w tych właśnie aspektach.

Pierwsza część książki poświęcona jest "śladom" Biblii w katedrze św. Jana Chrzciciela w Preszowie. Jej autor ks. Peter Fedor opisuje preszowską świątynię greckokatolicką, koncentrując się na elementach dla niej specyficznych i rzadko spotykanych w innych kościołach. Szczegółowo omawia relikwie Krzyża Świętego oraz relikwiarze błogosławionych biskupów

męczenników: Pawła Gojdica i Vasilę Hopka, których działalność była głęboko przeniknięta Słowem Bożym.

Autorem drugiej części książki jest krakowski werbista ks. Jacek Jurczyński, który podjął temat obrazu aniołów w sztuce. Wydaje się, że użyteczność tej pracy należy ocenić bardzo wysoko, przede wszystkim ze względu na jej przekrojowy charakter. Przedstawiony został w niej przegląd tematyki "anielskiej" od starożytności do czasów współczesnych. Co więcej autor nie ograniczył się do twórców uformowanych przez tradycję chrześcijańską lecz sięgnął także do sztuki tworzonej przez żyda - Marc'a Chagalla. Ta część pracy zdecydowanie zyskałaby na komunikatywności, gdyby została uzupełniona stosownymi ilustracjami.

Trzecia część książki to artykuł Marii Kantor pt. *Struktury biblijne w poezji angielskiej*. Autorka skoncentrowała się na najbardziej charakterystycznych cechach stylu biblijnego, którymi są stosowanie paralelizmów i budowanie wypowiedzi w formie chiasmów. Te środki stylistyczne zachowane zostały w siedemnastowiecznym przekładzie Biblii na język angielski tzw. *King James Bible* a także wykorzystane zostały w poezji Williama Shakespeare'a. Szczególnie interesująca wydaje się właśnie analiza fragmentów dzieł wybitnego poety i dramaturga w kontekście reminiscencji stylu charakterystycznego dla poezji hebrajskiej.

Heraldyczne zastosowanie biblijnej symboliki zwierząt przedstawił z kolei w swojej pracy Józef Marecki. Autor zawęził przedmiot pracy do gołęi zakonnych, jednak jest to temat bardzo obszerny, gdyż spośród około trzystu wspólnot zakonnych działających obecnie lub dawniej na terenie Polski aż w trzydziestu pięciu występują elementy zoologiczne. Wszystkie zwierzęta występujące w omawianych godłach mają znaczenie symboliczne zgodne z tym, które występuje w Piśmie Świętym. Zaletą pracy J. Mareckiego są czytelne tablice - ilustracje przedstawiające niektóre spośród omawianych gołęi.

Piąta część omawianej książki to praca Danuty Piekarcz pt. *Motywy biblijne w sztuce wczesnochrześcijańskiej Italii (wybrane zagadnienia)*. Artykuł ten znajdzie zapewne rozwinięcie w obszerniejszej formie, gdyż prezentowane zagadnienie z pewnością na to zasługuje. Autorka przedstawiła w zwięzłej formie podstawowe wiadomości o sztuce powstającej w pierwotnym Kościele zachodnim z zaakcentowaniem pastoralnego, związanego z wiarą, zastosowania tworzonych przedmiotów.

Kolejna praca zawarta w książce przybliży problematykę Kościoła Wschodniego. Jest to tekst autorstwa Danuty Piwowarskiej pt. *Funkcja symboliki biblijnej w poezji romantyków rosyjskich (obraz poety - proroka)*. Autorka przeanalizowała motyw profetyczny występujący w twórczości rosyjskich poetów okresu romantyzmu: Wilhelma Küchelbeckera, Fiodora Glinki, Aleksandra Puszkina i Michaiła Lermontowa. Interesujące wydaje się zwłaszcza ukazanie elementów prorockich w poezji romantyków, jako formy ich zaangażowania w aktualne problemy narodu.

Siódmy artykuł omawianego tomu to praca Pawła Plichy pt. *Elementy Janowej chrystologii w powieści "Jezus z Nazarethu" Romana Brandstaettera (szkic w oparciu o scenę pojmania Jezusa)*. To znane dzieło literackie, stanowiące powieść, poemat czy midrasz-zostało poddane analizie wykazującej fascynację autora czwartą Ewangelią. Świadczą o tym: specyficzne motywy i słownictwo oraz schematy i konstrukcje zapożyczone z Ewangelii wg św. Jana. W efekcie można stwierdzić, że dzieło Brandstaettera nie może być w pełni zrozumiane bez znajomości Pism Janowych, ale także, że lektura "Jezusa z Nazarethu" pomaga w odczytaniu tekstu ewangelicznego.

Następna zamieszczona w książce praca to: *Inspiracje biblijne w symbolice barokowej sztuki sakralnej* autorstwa Lucyny Rotter. To interesujące opracowanie zostało uzupełnione osmioma, w większości barwnymi, ilustracjami, co wydaje się bardzo dobrym rozwiązaniem.

Język obrazów i symboli ukształtowany w tradycji judeochrześcijańskiej jest zbiorem żywym. Poszczególne symbole w różnych okresach dziejów mogły przybierać różne odcienie znaczeniowe. Dlatego można mówić o specyficznym dla danego okresu kulturowego sposobie rozumienia symboliki, także biblijnej. Autorka skoncentrowała się na symbolach dotyczących Osób Trójcy Świętej oraz Najświętszej Maryi Panny.

Przedostatnią część książki stanowi praca słowackiego uczonego Stanislava Vojtko traktująca o biblijnych motywach w słowackiej sztuce ludowej. Autor zaprezentował efekty swojej pracy badawczej dotyczącej zagadnień sporadycznie podejmowanych dotychczas w polskim piśmiennictwie biblijnym. Wydaje się, że bardzo wartościowa byłaby inicjatywa podobnej analizy w obrębie polskiej sztuki ludowej.

Zwieńczeniem dzieła jest tekst Zofii Włodarczyk pt.: *Symbolika i uprawa winorośli (Vitis vinifera L.) w Biblii*. Winorośl jest rośliną w różny sposób obecną na kartach Pisma Świętego zarówno w znaczeniu dosłownym jak i symbolicznym. Izraelici spożywali owoce winorośli, suszyli je aby wytworzyć rodzynki i wreszcie wyłaczali i poddawali fermentacji dla uzyskania wina. Ponadto winorośl w Biblii bardzo często rozumiana jest symbolicznie, przy czym należy do symboli o bardzo szerokim wachlarzu znaczeń. Artykuł Zofii Włodarczyk wprowadza czytelnika w powyższą tematykę w sposób bardzo kompetentny a jednocześnie interesujący.

Dziesięć artykułów składających się na dzieło *Interpretacja i symbolika* przez swój wysoki poziom merytoryczny stanowi zachętę do sięgania po kolejne tomy tej wartościowej serii wydawniczej.

Ks. Dariusz BARTOSZEWICZ